VELKÁ DOBRODRUŽSTVÍ

Za košíky, pranýřem a zámkem do Morkovic

GPS souřadnice: 49.2530614, 17.2111325

Praktické informace

Délka trasy: 5 km

Obtížnost: Lehká trasa vedoucí krásným měsečkem pro děti od 5 let. Výlet je možné jet s kočárkem a na kole. Pejsky vzít můžete.

Vzdálenost od Prahy a jak se tam dostat: 260 kilometrů zvládnete asi za 3 hodiny (záleží na D1). Jedete po D1 do Brna, sjezd 236 → poté směr Morkovice → Slížany.

Parkování: Zaparkujte u skateparku a bistra Krmelec na kraji obce v Nádražní ulici – zdarma.

Košíkářské muzeum (muzeummorkovice.webk.cz).

Vstupné: dospělí 40 Kč, rodinné 90 Kč, ZTP 30 Kč

Otvírací doba: Od dubna do října. V pondělí je zavřeno, v úterý je otevřeno od 13:00 do 15:00, ve středu pouze na objednání, ve čtvrtek a v pátek od 13:00 do 15:00 a v sobotu a v neděli od 13:00 do 16:00.

WC: V muzeu.

Možnost občerstvení: Na začátku trasy jsou bistro Krmelec a Pizza Rico, kousek od pranýře je cukrárna Morkovice, restaurant Bernard vedle koupaliště.

Nejbližší další výlet agentury Velká dobrodružství: Kroměříž, Zlín, Chropyně, Tovačov, Holešov, Bystřice pod Hostýnem, Cimburk atd.

Trasu pro vás prošla Lucie Nachtigallová.

Výlet s babičkou a dědou testovali sourozenci Michael a Kryštof ze Zlína.

Míša (9 let): „Mně se líbil pranýř a zvířátka, pak jsme se koupali v koupališti.“

Kryštof (7 let): „Nedokázal jsem přečíst nápis u stromu u hřbitova, ale jinak jsem našel a věděl všechno.“

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé,

vítejte v Morkovicích-Slížanech. Na úpatí Chřibů, v místě, kde i obyčejná procházka ulicí připomíná listování starou kronikou. Právě tady budeme objevovat příběhy ukryté v kameni i mezi stromy. Zkusíme najít zbytky staré železnice, podíváme se do muzea košíků i na středověký pranýř, projdeme se kolem rybníků, kde kdysi žili vodníci, ochutnáme domácí dobroty ze statku a prozradíme, co má s místem společného Josef Kajetán Tyl. A k tomu se jako vždy pokusíme vyluštit tajenku. Jistě úspěšně – jako skoro vždy.

Výlet vznikl s laskavou podporou a pomocí Regionu Kroměřížsko. Díky tomu je pro všechny výletníky zdarma. ☺

Dopis dětem

Ahoj, holky a kluci! Máte rádi výlety po rovince? Tak tenhle se vám bude líbit. Žádný kopeček na něm nečekejte, i když jsou chřibské kopce takřka na dohled. Ale jinak na tomto výletě potkáte vše, co máte rádi – pohádkové postavy, dobroty, zvířátka i strašlivě středověké sloupy.
Stejně jako ke všem našim výletům jste také k dnešnímu dostali originální mapu s vyznačenou trasou. Půjdete-li správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny úkoly. Umíte-li už psát, doplňte podle uhodnutých slov tajenku a pečlivě ji uschovejte.

Mapa výletu

Za košíky, pranýřem
a zámkem
do Morkovic
START
CÍL
KOSTEL SV. JANA KŘTITELE
PAMÁTNÍK OBĚTEM
MUZEUM KOŠÍKÁŘSTVÍ
PRANÝŘ
ZÁMEK
Morkovický p.
KŘÍŽ
KAPLIČKA
KROMĚŘÍŽSKO

Doplňovačka

Zanechte vůz někde poblíž cyklostezky u bistra zvaného Krmelec. Na konci výletu si zde pak můžete pohrát nebo se třeba občerstvit.

A pokud starší sourozenci či mladší rodiče rádi jezdí na skateboardu, kolečkových bruslích nebo třeba na kole, na zdejším skateparku a pump trucku si můžou zařádit. Chrániče a helmy s sebou!

My chrániče neměli, tak jsme si zablbnout nemohli, ale jinak jsme na koloběžce trasu výletu projeli celou. Můžete i vy. □□

Vydáme se k centru města. Když nalevo míjíme bistro, hned na nás ze stromu uprostřed areálu skočí první otázka: Jak se jmenuji? Víš to?

Jakou má tento strom souvislost s naší zemí? Schválně, jestli tuhle dřevinu ještě dnes potkáme!

Kráčíme rovnou za nosánky, a než se dostaneme k prvnímu písmenku do tajenky, něco málo si o místě povíme.

Morkovice-Slížany jsou město ve Zlínském kraji v okrese Kroměříž. Vzniklo roku 1960 sloučením dvou obcí. Napadá vás, které to byly? Jasně: Morkovice a Slížany.

Tyhle názvy se nám náramně líbí. Morkovice našim hlavinkám připomínají morčata nebo lahodný morek, na kterém si pochutnávali již pralidé… A Slížany pro změnu přímo probouzejí neodolatelnou chuť na zmrzku.

Jak to máte vy?

Ať vás ale napadá cokoli, pletete se.

*Název obce **Morkovice** vznikl z osobního jména **Morek. P**ravděpodobně se jednalo o zakladatele nebo významného obyvatele původní osady. Tvar Morkovici v prastarých písemnostech znamenal „lidé Morekovi“ nebo „ves lidí patřících Morekovi“. Jde tedy o typický staroslovanský místní název, který je odvozený od jména člověka, jehož majetek či působení byly s lokalitou spojené.*

Jak dokazují archeologické nálezy, obec má dlouhou a pestrou historii sahající až do mladší doby kamenné. První písemná zmínka pochází z roku 1222, v roce 1355 byla ves povýšena na městečko s trhovým právem. Od roku 1480 se Morkovice staly majetkem rodu ze Zástřizel, kteří je vlastnili až do roku 1667.

Ve středověku městečko, ve kterém již byly tvrz, soud i trhy, zřejmě utěšeně rostlo. Bývalo důkladně opevněno. Možná zbytky opevnění rozpoznáte i dnes. Nám se to moc nedařilo… O kostela, u kterého budeme za deset minut, se prastaré spisy zmiňují už od 14. století.

Po roce 1755 panství získal Antonín Brad a v roce 1863 až 1911 byl zámek ve vlastnictví rodu Thun-Hohensteinů a následně rodu Kinských, kteří provedli rozsáhlou rekonstrukci a zrušili vodní příkop, přičemž vznikl zámecký park. V roce 1960 došlo ke sloučení Morkovic a Slížan do jednoho městského celku.

Kdo si zapamatoval alespoň jeden šlechtický rod, který zde působil? Tak dřep! I tatínek!

Vidíte napravo modro-bílou tyč s písmenem H? Tak se zastavte a zkuste kolem sebe najít drobné zbytky bývalého nádraží, které stálo na konci lokálky č. 302 z Nezamyslic do Morkovic. Představte si, že tady ještě nedávno vedly koleje!

Trať byla uvedena do provozu 30. listopadu 1909, osobní doprava skončila 23. ledna 1998. To máme bratru nějakých 90 let! Ale trasa nezesnula úplně, od roku 2011 vede v místech trati **cyklostezka**.

Navíc město odkoupilo nádražní pozemky a nyní přemýšlí o jejich dalším využití. Co byste tady rádi viděli vy? My cukrárnu, ve které by se prodávaly košíčky plněné ovocem a šlehačkou… O košíčcích si popovídáme za chvilku, ale plněné budou leda tak vajíčky nebo houbami. □□

Nebo nás teď napadá: Co ten horký morek? Případně přímo slíže, protože *slíž* je ve slovenštině (a nejspíš i ve staré češtině) výraz pro nudle či rybku mřenku. Slíže s mákem či slížovou polévku tedy možná znáte… A smažené slíže jsou v podstatě grundle, což už je dnes výraz pro křupavé fritované minirybky všeho druhu.

Z místa, kde stálo nádraží, pokračujeme Nádražní ulicí doprava. Zkuste se zamyslet, zda neznáte nějakou pohádku či básničku o vlacích. My si vzpomněli na *Lokomotivu Tomáš.* Podle nás by to sice měla být lokomotiva Tomáška nebo Tominka, protože je ženského rodu, ale poslední dobou už se to tak nebere. A také na jednu písničku, kterou si nyní můžeme zazpívat. Rodiče či prarodiče odpustí ten jeden verš.

Jede jede mašinka, kouří se jí z komínka,
jede jede do dáli, ... samý vožralý,
jede jede do dáli, ... samý vožralý.

Neusínej, nechoď spát, neusínej, nechoď spát,
až do rána bílýho budem zpívat, budem hrát,
až do rána bílýho budem zpívat, budem hrát.

1. **Doplňte chybějící slovo.**

Kdybyste měřili alespoň deset metrů jako jedna známá pohádková postava a narovnali jste se, napravo byste za domy viděli vodní plochu.

(Jak se postava jmenovala, když byli jejími kamarády Široký a Bystrozraký?)

Velký morkovický rybník je součástí soustavy tří rybníků na toku Morkovického potoka. Nacházejí se uprostřed městské zástavby poblíž zámku a zámeckého parku a rybám, co se v nich plácají, dělá tahle společnost evidentně dobře.

Rybník, na který byste v případě nadměrného vzrůstu nyní dohlédli, je centru města nejdál. Dá se obejít, vede kolem něj pěšinka. Není však vhodný ke koupání. K tomu slouží krásné místní koupaliště, kolem kterého půjdeme cestou zpátky.

Nad hladinou rybníka létají volavky, kachny, rybáci či potápky. Také zde žijí obojživelníci, jako jsou žáby a ropuchy. A říká se, že zdejší vody obývala i jedna pohádková postava s mokrým šosem. Která si myslíte, že to byla?

V dávných časech prý v rybníce poblíž panského dvoru žil vodník jménem Mokrouš. O čistotu vody a zdraví ryb ale nedbal, ani co by se mu za žábru vešlo. O to usilovněji si však promýval vlastní hlavu truňky v místní krčmě. Když se jednoho dne opilý vrátil k rybníku, spatřil ovčáka, který přiváděl ovce, aby se z hastrmanova bydliště napily. Vodního mužíka popadl vztek. Tak velký, že pastevce i s několika jeho ovečkami utopil. Po zločinu však následoval trest. Propadl malomyslnosti, dnes bychom řekli, že měl těžké deprese. Pocit viny byl tak tíživý, že se musel z místa svého hrůzného činu odstěhovat. A to hodně, hodně daleko. Nikdo ale na Mokrouše a jeho vražedné opilství nezapomněl. Ba ani ten rybník. Jeho voda byla stále špinavější a špinavější, bahnitější a zakalenější. Nikdo už se v něm nechtěl koupat, ryby, žabky, mlži a vůbec všichni rozmnožovat... jen té hmyzí havěti se tu líbilo. Ale to už je dávno. Nyní se zde všem zvířátkům i rostlinám daří náramně dobře. Možná je tady opečovává nějaký nový hastrmánek. Hodnější a střízlivější. Možná také chytřejší. Třeba umí i geometrii.

Víte, jak vypadá trojúhelník? Namalujte ho prstem do vzduchu. A obdélník? Správně!

Tak a nyní v Nádražní ulici objevte domečky těchto tvarů. Jsou přesně na druhé straně, než je knihobudka.

Dejme se do počítání. Kolik trojúhelníků najdete na domě č. 458? Připočtěte k tomuto číslu číslici 9.

2. Napište výslednou číslovku.

Pokračujeme stále rovně za svými čichacími orgány a teď už i za věží kostela.

Kdo první najde kříž napravo? Vidíte na něm letopočet? Kdo z vaší rodiny žil v době, kdy byl křížek vyroben?

Vyhlížíme zelený domeček nalevo. To je totiž naše další zastavení. Najdeme ho pod mírným kopečkem a také pod kostelem.

Tipněte si, čím se zdejší obyvatelé živili v minulosti. Schválně, kdo bude nejblíže!

Kromě zemědělství si až do konce 18. století velká část obyvatelstva vydělávala na chléb tkalcovstvím. Tkalcovský cech byl založen roku 1783 a měl 34 mistrů. Pak to však přišlo: Od roku 1819 se silně rozvíjelo košíkářské řemeslo. Košíkářská výroba tady přetrvává dodnes. Tuto tradici střeží a opečovává místní **Košíkářské muzeum**. Zaměřuje se na historii

košíků, ale i na život místních řemeslníků. Košíkářství v Morkovicích dosáhlo vrcholu v 19. a 20. století, kdy zde působily stovky splétačů.

Muzeum vzniklo v roce 1936 a od roku 2010 sídlí v samostatné budově, která prošla celkovou rekonstrukcí. Expozice ukazuje nástroje, hotové výrobky i historické dokumenty. Určitě ho po výletě navštivte, je to velmi zajímavé a paní průvodkyně ví o historii místa snad všechno.

Celý dům obejdeme, vstup je totiž z druhé strany.

Před budovou leží kamenná pamětní deska. Německý nápis překládat nemusíte, přesto jedno písmenko do tajenky na desce najdete. Vlastně hned dvě.

3. Opište druhé slovo z posledního řádku.

Najdete na desce šlechtický erb? Který pták se pod ním naparuje?

4. Jaký námořní předmět vidíte?

Pokud jste si vše prohlédli, vydáme se za strašidelným sloupem. Hurá doprava na náměstí! Ještě pár vět vám ale ke košíkům připleteme.

Víte, jak se takový košíček plete?

Košíkářství je staré řemeslo, které spočívá v tom, že se z ohebných větviček nebo proutků (například z vrby) vytvářejí užitečné věci – třeba právě košíky. Na začátku se udělá takzvané dno – buď kulaté, nebo hranaté. Vezmou se silnější pruty, které se křížem položí přes sebe a upevní se. Pak se kolem nich začínají proplétat tenčí proutky – jeden zepředu, další zezadu,… A tak pořád dokola. Když je dno hotové, pruty se ohnou směrem nahoru – to jsou svislé pruty, takzvané osnovy – a kolem nich se dál plete stěna košíku. Nakonec se horní okraj upraví tak, aby pevně držel. Často se přidělá i ucho. Při pletení je důležité, aby byly proutky vlhké a pružné. Proto se před akcí dlouho namáčejí ve vodě. Jinak by praskaly. Jakmile je vypleteno a vytvarováno, zase vyschnou, čímž se výrobek zpevní. Výsledné dílo mnohdy vydrží sloužit až několik desetiletí.

Znáte nějakou pohádku nebo film, kde se vyskytují košíky?

Jeden z českých seriálů, ve kterém se košík objevuje hned v názvu, je ***Tajemství proutěného košíku.*** **Jde o** dětskou televizní sérii z roku 1977 podle knihy Markéty Zinnerové. Seriál sleduje kamarády Vláďu, Klárku a Tondu, kteří prožívají letní dobrodružství v jedné malé vesničce a na půdě u babičky zatím proutěný košík střeží obrázky, která Klárka namalovala.

Nesmíme ale samozřejmě zapomenout na Karkulku! V čem nesla babičce do lesa něco silně nezdravých dobrot? Kdo si vzpomene? A kdo vyloví z paměti, o jaké pochutiny šlo?

Jsme ale v Morkovicích – srdci košíkářství –, takže není divu, že zde mají o košíku vlastní minilegendičku.

Jeden z mistrů košíkářů kdysi ukryl v lese svůj nejlepší košík. Vedly ho k tomu obavy, že mu jej ukradnou závistiví sousedé. Nebyl to totiž ledajaký, ale kouzelný košíček! Dokázal se sám plnit čerstvými plody a květinami. Dodnes prý v lese mezi stromy někdy může člověk zaslechnout šustění proutí, jako by tam košík stále čekal na svého majitele.

Možná na něj někde narazíte… A možná v něm budou sladké košíčky plněné šlehačkou, ovocem a třeba i zmrzlinkou. Nám by ale úplně stačily maliny, borůvky či ostružiny! Kdo má ty kuldy mrňavoulinký pořád sbírat!

Takže se na chvilku zkuste ztišit a zaposlouchat se, zda někde nešustí proutí…. My ztichli, jenže jsme si pak uvědomili, že vůbec nevíme, jak takové proutí šustí. Víte to vy?

Na náměstí najděte **kamenný pranýř**.

Víte, co je pranýř?

Místo, kde se trestali nepoctivci. Místo hanby. Trestaní na něm trpěli fyzicky i psychicky. Všem na očích byli mučeni a ponižováni. Obvykle šlo o dřevěný sloup nebo klec, později „vyhrály“odolnější kamenné sloupky a sloupy. Odsouzení

k nim byli poutáni řetězy. Kdo šel okolo, mohl je urážet, vysmívat se jim, plivat na ně, někdy je i bít, kopnout si do nich. Také zaujatě sledovat, jak je pověřené osoby bičují, práskají holemi. Pranýř býval trestem za drobné krádeže, báli se ho nepoctiví obchodníci a řemeslníci. Rovněž se tímto způsobem trestaly neposlušné a hádavé ženy. Což by samozřejmě dneska neprošlo. Naštěstí!

Místní pranýř pochází ze 16. století a údajně byl jako místo veřejného trestu využíván více než hojně. Tvoří ho jednoduchý kamenný sloup s kovovým kruhem, který se používal k přivázání odsouzeného člověka. Vidíte ty strašlivé hroty? Pranýř připomíná, že Morkovice měly hrdelní právo, což znamenalo možnost soudit a trestat těžké zločiny.

Podle místní legendy však prý pranýř není jen kamenným sloupem, ale místem obdařeným magickou mocí. V jeho blízkosti se prý v noci zjevuje duch starého kata, který dohlížel na spravedlnost a tresty v obci. Lidé se této oblasti raději vyhýbají. Zejména za tmy, aby nepotkali tajemnou postavu.

Brrr! Kdo se bojí? Rychle pryč! Třeba ke kostelu. Zjistěte, jak se jmenuje.

5. Doplňte: kostel svatého Jana …..

Vidíte někde znak obce?

Tvoří ho červený štít, uprostřed kterého je vztyčený zlatý meč. Přes meč jsou položeny zlaté váhy jako symbol spravedlnosti. Odkazují na dávné hrdelní právo, jež – jak už jsme si říkali – měly Morkovice ve středověku. Znak doplňují tři stříbrné lilie. Dvě jsou v horní části štítu po stranách, jedna je umístěna v dolní části meče. Lilie připomínají erb rodu Zástřizlů, někdejších držitelů místního panství.

Nejstarší památka města stojí na základech staršího gotického chrámu připomínaného už v roce 1389. Dnes má barokní ráz, ale sochy ještě nesou stopy gotiky. Současná podoba pochází z let 1688 až 1705. Interiér ***kostela*** *je bohatě zdobený barokními prvky, zejména štuky, malbami a plastikami z období druhé poloviny 18. století. Oltářní obrazy namaloval František Xaver Leicher a další umělci z pražské školy, včetně Jana Petra Molitora.*

Nás však zajímá hlavně nápis nad vchodem – je špatně čitelný, ale bystrá dětská očka (možná i bystrozraký dospělec) určitě doplní.

6. **Doplňte: ANNO 1705….**

Obejdeme kostel a po modré značce míříme k zámku. Cestou potkáme dvoje zelená vrata s kamennými oblouky. Máte na sobě takovou zelenou barvu? Pokud ano, chyťte se jí a ve spojení dojděte až k zámku. Máte-li zelenkavou na ponožkách, přejeme „good luck“ a co nejméně pádů!

Zámek stojí na místě původní gotické tvrze ze 14. století. Tato tvrz měla v minulosti dvě brány: hlavní a jednu boční. Ta se dochovala dodnes.

Vrcholem historie Morkovic bylo obléhání **králem Matyášem Korvínem** v roce **1468**. Morkovická tvrz byla tehdy opevněná jako snad nikdy. Chránily ji jak vodní příkop, tak padací most. Proto se ji Korvínovi nepodařilo dobýt. Představte si, jak to tady asi vypadalo… Kde byl vodní příkop a kde padací most?

A protože se o Korvínovi ve školách nic moc neučí, protože nepatřil mezi významné české panovníky, řekneme si o něm.

Matyáš Korvín byl uherský, později také český král. Narodil se roku 1443 a zemřel roku 1490 v kmetském věku 47 let. Proslul jako schopný vojevůdce, reformátor a podporovatel vědy a umění. Byl osvícený – založil slavnou knihovnu Bibliotheca Corviniana. Ale i praktický – měl silnou armádu složenou z najatých a placených bojovníků. V podstatě bychom dnes mohli říct, že z „profíků“. Říkalo se jí *černé vojsko*. Vedl řadu tažení proti českým zemím i Habsburkům. Dílo se mu však nepodařilo završit: Zemřel náhle ve Vídni bez legitimního nástupce.

Věděli by školáci, kdo po něm nastoupil na trůn? Ano, **Vladislav II. Jagellonský**.

Kdo to věděl z hlavy, zaslouží si na konci výletu zmrzlinu! Nebo doma horký morek či teplé slíže.

Posuňme se v historii o kus dále.

V 16. století tvrz přestavěl šlechtický rod ze Zástřizel v renesanční sídlo. V 17. a 18. století proběhly další úpravy

v barokním a klasicistním stylu. Západní křídlo zámku si dodnes uchovává rokokovou výzdobu.

Zámek je dnes v soukromém vlastnictví a není veřejnosti běžně přístupný, což je velká škoda. Poměrně dobře se jím tedy můžete pokochat jen od hlavní brány.

Nevadí, protože tady na nás čeká další písmenko do tajenky. Což je lepší než všechny zámky dohromady. Najdete ho na bílé kulaté ceduli, která hlásí, že budova je členem ASOCIACE MAJITELŮ HRADŮ A …….

7. Opište slovo.

V roce 1945 byly morkovický velkostatek i zámek zkonfiskovány. V sídle po řadu let působily nejrůznější instituce. Mimo jiné také morkovické muzeum, zaměřené na košíkářství. Ale také zdravotní středisko, veterina, lékárna, … Čím dál víc částí objektu však leželo ladem. Stavby ohlodával zub času a nebylo sil ani peněz, které by to mohly napravit. Od konce války měl totiž zámek ve správě někdejší národní výbor, po revolučním roce 1989 jeho nástupce obecní úřad. Až roku 1994 koupila zámeček brněnská firma EUROPE XXI, která jej v roce 1996 prodala nynějším majitelům. Od roku 1999 probíhala celková rekonstrukce objektu až do dnešní podoby.

Ulice 17. listopadu nás vede k dalšímu rybníku a také kolem krásně opravené okrové stavby domu čp. 233. Otočte se a najděte v jejím štítu letopočet. Kolik je stavení let?

Blížíme se k **rybníku.** Už z dálky vidíme tisíce žlutých květů na jeho hladině. Leknín to ovšem není…

Plavín štítnatý *roste v mělkých stojatých vodách a jeho dlouhé pružné stonky zakořeněné v bahně mohou dosahovat délky přes dva metry. Mezi jeho zajímavosti patří, že se dokáže šířit i vegetativně. Což znamená, že když ulomíte kousek stonku s listem a zabodnete ho do vhodného bahna, je velmi pravděpodobné, že zakoření a vytvoří novou rostlinu. Takže se nedivme, že se dokáže tak rychle rozrůstat.*

Nejprve míříme k altánku s naučnou tabulí. Stojí nedaleko vody. Na tabuli jsou velkým nápisem napsaná dvě slova.

8. Opište druhé slovo.

Za chviličku se mezi garážemi vydáme po modré turistické značce právě tím směrem, který jsme zrovna napsali do doplňovačky. Ale ještě se podíváme k vodě, jestli v ní neuvidíme nějaké rybky.

Ve všech třech zdejších rybnících plavou němá vodní stvoření typická pro české vody. Dokážete nějaké druhy vyjmenovat? Jsou to například kapr obecný, lín obecný, okoun říční a amur bílý. Ze svého živlu nás určitě také tajně sleduje vodnická paní policistka – štika.

Rybáři přezdívají štice obecné „zubatá“. Tahle dravá ryba loví rybí potěr (rybí miminka) už pár dní poté, co sama přestane být potěrem. A nejen cizí! Žere i malé štičky. Kanibalismus je štikám vlastní už ve stáří několika týdnů. V pojídání svého druhu pokračuje po zbytek života. Štiky takto regulují vlastní stavy, aby se nepřemnožily. Logika je to divná. Věřme ale, že příroda ví, co dělá. Mnohokrát nám už dokázala, že je moudřejší než my. Detailní vysvětlení pojmu kanibalismus si dnes raději odpustíme. Pokud rodiče či prarodiče a další zákonní i nezákonní zástupci budou chtít, vysvětlí sami. My bychom z toho měli noční štiky… Pardon! Tiky. Nebo noční můry. Prostě bychom se v noci cukali, odkopávali, nastydli a bylo by nám ouvej.

Štika obecná se líhne z jiker vytřených do vysoké trávy na zatopených březích začátkem jara. Při lovu se k rybkám nenápadně přiblíží na velmi malou vzdálenost… A zaútočí. Buď chytne, nebo ne. Štiky své oběti zarputile nepronásledují, nehoní se za nimi, jako to vídáme u jiných druhů dravých ryb. Když při útoku minou, případně rybka cukne, nechají oběd plavat. Radši to zkusí znova. Když se zadaří, polykají rybky od hlavy. Tato samotářská ryba si nepotrpí na hejna. Skutečně není kolektivní typ. S příslušníky svého druhu se stýká jen v době páření. Za rekordní velikost se u dospělých štik považuje délka nad 140 cm a hmotnost přes 25 kg. Příbuzní dnešní štiky obecné žili ještě před mamuty. Z prvohor nám do současnosti zůstali na planetě žraloci, z druhohor krokodýli a z třetihor štiky. Některé druhy z této starobylé třetihorní „štičí“ skupiny dorůstaly délky až 5 metrů. To by byly úlovky!

Jdeme mezi domky po modré značce směrem ven z města. Domečky jsou barevné a hezké, pečlivě udržované. Kterou zeleninu vám svou barvou připomínají? Vidíte hrášek? A co dýni a petržel?

Ale ještě zpátky k rybičkám, když vedle nás šplouchá potůček. Znáte pohádku o princezně Zlatovlásce? Jiřík v ní snědl

kouzelnou rybu, která vypadala jako had, a začal rozumět řeči zvířat. Věděli byste, jak se tato hadí ryba jmenuje? Poradíme, že začíná na písmeno U.

Chtěli byste rozumět řeči zvířat? Zkuste kolem sebe nějaké to stvoření najít a promluvit si s ním. Třeba mravence. Nebo mouchu, žížalu, luční kobylku… Staňte se na chvíli překladatelem. Klíště vylučte, to si vás najde samo a na řeči fakt není. Komu jde jen o nasávání, s tím se bavit nejde.

Držíme se modré turistické značky, na křižovatce cest odbočíme doprava. Všude kolem nás jsou pole.

Jaké rostliny k „jídlu“ vidíte kolem sebe? Poznáte je?

Jasně, vidíme například šípkové keře a jeřabiny. Nás teď ovšem zajímají hlavně obiloviny. (Pokud se stane, že zde v následujících letech zasadí třeba mrkev nebo jetel, tak si klasy, které vidíme my, alespoň představte.)

Obiloviny jsou jednoleté i víceleté byliny pěstované zejména pro svá zrna – obilky. Dokázali byste je od sebe rozeznat? Napovíme říkankou.

Pšenice je bez vousků,
dá nám mouku na housku.
Víš, jak poznáš žita lán?
Vousy trčí do všech stran.
Ječmen pořádek má rád,
vousy češe do dvou řad.
Zato oves střapatý,
hází vločky pod paty.

Který druh obilí tedy roste vedle cesty?

Kdo první uvidí krásný ořešák napravo?

A kdo nalevo modrý včelín?

Kdo zvládne zabzučet jako Mája a Vilík?

Modrou značku opustíme až v okamžiku, kdy znovu překročíme Morkovický potok. (Je mimochodem dlouhý 8,1 km a pramení v jihozápadní části Zlínského kraje.) Jen co přes potok uděláme hop a skok, potkáme se s křížkem.

Najděte letopočet v dolní části soklu.

9. Opište druhou číslici z letopočtu.

Ťapkáme rovně, modré turistické značce už jen zamáváme. Křížů po cestě do Slížan uvidíme hned několik. Schválně počítejte, kolik jich celkem bude.

Kříže podél cest se staví z několika důvodů. Nejčastěji slouží jako památka na lidi, kteří na daném místě zahynuli (například při dopravní nehodě), a připomínají tak tragické události. Jsou také výrazem víry a duchovní ochrany, protože v křesťanské tradici se věří, že kříž může ochránit cestující před nebezpečím a neštěstím na cestách. Kromě toho měly kříže v minulosti funkci orientačních bodů pro poutníky a cestovatele.

Ano, milé děti, není to tak dávno, co ještě neexistovaly moderní mapy nebo dopravní značení. Natož navigace v mobilech! Kdo ale netráví čas s čumáčkem zabořeným v displeji, ocení kříže a křížky i dnes. Jako třeba my teď.

Za druhým křížem nás vítá krásný strom – je památný.

Zkuste na jeho kmeni najít prastarou cedulku. Najde někdo poblíž svatý obrázek?

Jdeme stále rovně, ale asi tak po 20 metrech odbočíme doprava. Je to místo, kde stojí poštovní schránky s obrázkem lesního rohu. Pádíme z kopečka a zastavíme až u známého rodinného statku. Jsme ve Slížanech.

Uf, je za námi polovina výletu. Čas nakrmit zvířátka a odpočinout si.

Statek Slížany zakoupila v roce 2014 rodina Jiřího Červenky. Proč? Rozhodla se zachránit historické zemědělské budovy pocházející z konce 17. až začátku 18. století. Díky jejich péči se podařilo zabránit demolici původního statku. Jen díky tomu zde najdeme zrekonstruované stáje, hospůdku, obchůdek a další lákadla výletníků. Statek se specializuje na ekologické hospodaření bez použití chemie a umělých přípravků. Tedy na tradiční a k přírodě šetrné postupy. Obhospodařuje přibližně 20 hektarů polí, luk a pastvin. Chovají zde řadu zvířat. Například český červenostrakatý skot, prasata, koně, drůbež. Ale také lamy a osly. Mnozí z jejich svěřenců pocházejí z nevhodných podmínek nebo byli zachráněni před porážkou. Na statku funguje mlékárna, kde denně vytvoří více než dvacet druhů mléčných výrobků – jogurty, tvarohy, pomazánky, sýry nebo másla. Vše samozřejmě bez umělých přísad. V letních měsících zde návštěvníci oceňují především smetanovou zmrzlinu a dezerty z vlastních surovin.

Všimněte si růžového domu naproti statku. My ho překřtili na vlaštovčí dům. Víte, co nás k tomu vedlo? Zkuste si položit otázku: Proč mají majitelé na oknech velké obrázky? My si odpověděli: Aby se o skla nezranily vlaštovky, které sem nalétávají do hnízd. Alespoň si to myslíme. Ale možná se pleteme.

Ulička nás odvede ke **kapličce**, která je moc hezká. Její barva připomíná banán. Najdete na ní jméno autora? A světce, který drží v ruce knížku?

Zajímavá je i zkratka nad hlavou Ježíše. Obvykle bývá latinsky, ovšem zde jde o český překlad. To jsme ještě neviděli!

*INRI jsou čtyři písmena, která často vidíme napsaná na kříži nad hlavou Ježíše, například na obrazech nebo v kostele. Je to zkratka čtyř latinských slov: **I**esus **N**azarenus **R**ex **I**udaeorum, což znamená* Ježíš Nazaretský, král židovský*. Tento nápis nechal napsat římský vládce Pilát Pontský, který Ježíše odsoudil. V podstatě vysvětluje, proč byl Ježíš ukřižován: Podle některých lidí se prohlašoval za krále. Což se tehdy vládnoucím Římanům samozřejmě nelíbilo. Nápis byl napsán ve třech jazycích, kterým tenkrát lidé rozuměli – latinsky, řecky a hebrejsky. Aby každý věděl, co je Ježíšovi vyčítáno.*

Písmenko do tajenky nám však nadělí jahůdkový dům naproti kapličce. Najděte na něm cedulku.

10. Doplňte první slovo nápisu.

Nyní nás čeká návrat do Morkovic, a pokud máte už veliký hlad, tak kousek od koupaliště (kde se v létě mimochodem můžete skvěle osvěžit), je restaurace, kde si můžete dát třeba oběd.

Je nám jasné, že už jste unavení, takže už vás nebudeme trápit. Ani úkoly, ani vyprávěním. Už nás čeká jen jedno zastavení.

Kolaříkova ulice nás kolem krásného **koupaliště** vrací do první části výletu. Poslední zastavení je symbolicky na zdejším hřbitově. Vlastně pár metrů před ním u památníků. Tudíž se nikdo nemusí bát, že by tady ulehl navždy a byl zapomenut.

Než k památníkům dojdeme, můžeme si zazpívat známou písničku *Když jsem já sloužil*…

Text se v ní neustále opakuje, jen se vždy podle toho, který rok pěvec slouží, prodlouží o jednu odměnu. Na což tedy skutečně nemáme energii, takže si dáme jen poslední sloku. Víte, jak bude znít závěr? Prozradíme vám to, ale nejprve to zkuste sami.

Když jsem já sloužil poslední léto,
vysloužil jsem si děvčátko za to.
To děvčátko jak poupátko
a ty boty do roboty
a ten vůl jako kůl
a ta kráva mléko dává
a to tele hubou mele
a ten vepř jako pepř
a ta husa chodí bosa
a ta kačka bláto tlačká
a to kuře krákoře běhá po dvoře,
má panenka stele postel v komoře...

Vidíte válečný **památník** OBĚTEM VÁLKY, který připomíná jména více než 70 obětí.

11. Dopište druhé slovo z horní části sloupu.

Napravo od něj je zasazený strom, u kterého jistě objevíte nenápadný kámen se špatně čitelným nápisem. Přečtete ho? Objeví někdo v textu název hmyzu?

Došli jsme až ke hřbitovu, kde je pohřbena Marie Tylová, dcera známého dramatika a vlastence Josefa Kajetána Tyla. (To je ten, co mimo jiné stvořil Švandu dudáka.) Kde se tady vzala? Divadlo, ve kterém hrála, dokočovalo v roce 1868 až sem. Jenže smůla, v paprscích laskavého moravského slunce Maruščin život v pouhých dvaceti letech vyhasl. Proč? Povíme!

Marie Tylová, plným jménem ***Marie Eleonora Tylová,*** *se rozhodla pokračovat v rodinné tradici a stala se herečkou. Byla členkou divadelní společnosti Štandlerových, která v roce 1868 navštívila Morkovice u Kroměříže. Během této návštěvy onemocněla černými neštovicemi a zemřela. Tragédie byla umocněna tím, že krátce před smrtí porodila dítě, které rovněž zemřelo.*

Vzhledem k tomu, že v těch časech ještě neexistovaly pohřební vozy s chlazením, nezbylo než Marii i její dítě pohřbít právě tady. Vám ale nic podobného nehrozí, protože byly černé neštovice celosvětově vymýceny.

Její hrob je chráněnou kulturní památkou. Nachází se po levé straně od vchodu na hřbitov.

V roce 2024 uvedli morkovští ochotníci tragické melodrama Marie, dcera Kajetánova, při jehož psaní se známý dramatik 19. století František Ferdinand Šamberk volně inspiroval Mariiným životem.

Pryč ale s nakažlivými chorobami! Jsme v Nádražní ulici, která nás za 5 minut odvede až do cíle našeho výletu.

Máme doluštěno! Copak to na nás kouká z tajenky? To je jazykolam, že?

Zkuste třikrát po sobě říci: Rod ze Zástřizel.

Komu se na jazýčku udělala uzlík? Je to těžké, že?

Tento významný moravský šlechtický rod s kořeny sahajícími do 13. století se do povědomí zapsal právě díky svému vlivu na panství Morkovice-Slížany, které držel od roku 1480 až přibližně do roku 1667. Tedy asi 190 let! Jejich odkaz lze dodnes spatřit v podobě znojemské pamětní desky na zámku či barokních interiérů a podobně. Skoro dvě stě let prostě jen tak nevydeletuješ!

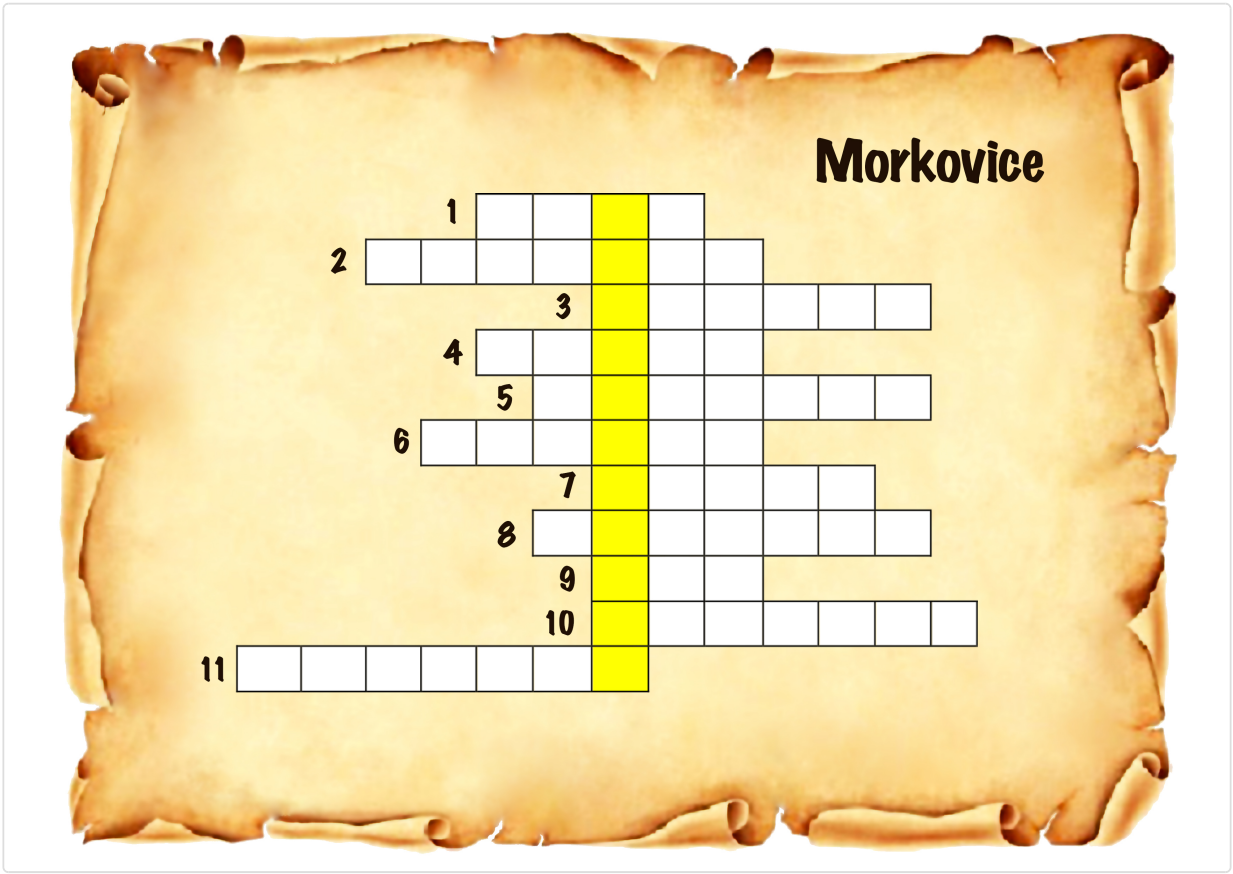
Procházka i osvěta jsou u konce. Děkujeme, že jste s námi šli. Také děkujeme *Regionu Kroměřížsko* za pomoc s textem a jeho poskytnutí všem výletníkům ZDARMA.

Doufáme, že se vám dnešní výlet s tajenkou líbil, přejeme šťastnou cestu domů a těšíme se zase někdy na našich tajenkových trasách na viděnou! ☺

V texu byly použity informace pocházejí mimo jiné z oficiálních webových stránek města Morkovice-Slížany (www.morkovice-slizany.cz), z webu o památkách hrady.cz, z portálu turistika.cz, databáze kulturních památek czech.wiki a webu Košíkářského muzea (muzeummorkovice.webk.cz), za jejichž propůjčení moc děkujeme.

Otázky k tajence

1. **Doplňte chybějící slovo.**
2. **Napište výslednou číslovku.**
3. **Opište druhé slovo z posledního řádku.**
4. **Jaký námořní předmět vidíte?**
5. **Doplňte: kostel svatého Jana …..**
6. **Doplňte: ANNO 1705….**
7. **Opište slovo.**
8. **Opište druhé slovo.**
9. **Opište druhou číslici z letopočtu.**
10. **Doplňte první slovo nápisu.**
11. **Dopište druhé slovo z horní části sloupu.**

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail **veldo@veldo.cz**. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.

Výlet stažen z www.veldo.cz | © Velká dobrodružství

Vytvořeno: 09.11.2026 15:06